

DIÁK HITEL

DIÁKHITEL KÖZPONT ZRT.

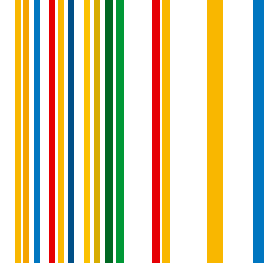
**HALLGATÓI HITELRENDSZER
MAGYARORSZÁGON
2008/2009. tanév**

DIÁK HITEL

„A hallgatói hitelrendszer célja, hogy minden fiatal számára esélyt teremtsen a felsőoktatásban való részvételre, függetlenül az egyén, illetve családja anyagi teherviselő képességétől, valamint hogy a Kormány hosszú távon biztosítsa az általánosan hozzáférhető, tömeges és minőségi felsőoktatás fenntarthatóságának feltételeit a magyar gazdaság fejlesztése érdekében. E célok hosszú távon is biztonságos és költséghatékony megvalósítása céljából, valamint a diákhitelrendszer méretei, társadalmi, gazdasági és költségvetési kihatásai miatt a Kormány a hallgatói hitelrendszert a megfelelő állami intézmények és állami tulajdonú szervezetek bevonásával, valamint a Diákhitel Központ Részvénytársaság és ezen szervezetek közötti szoros együttműködés elősegítésével kívánja létrehozni és működtetni, beleértve annak forrás-teremtési, hiteligénylési, folyósítási és törlesztéssel kapcsolatos folyamatait.”

(Részlet a hallgatói hitelrendszert létrehozó 119/2001. (VI. 30.) kormányrendeletből)

Tisztelt Olvasó!

A hazai hallgatói hitelrendszer elindulása óta a nyolcadik tanév zárult le 2009. június 30-án. Ez a tanév is számos kihívást és újszerű feladatot hozott számunkra, mi pedig változatlanul igyekeztük a legjobb tudásunk szerint tenni a dolgunkat.

Az egész tanévben, sőt már az azt megelőző hetekben is kiemelt hangsúlyt kapott nálunk a pénzügyi-gazdasági válság okozta általános likviditáshiány kezelése, hiszen a hallgatói hitelek nyújtásához szükséges források a pénz- és tőkepiacról származnak. Büszkén elmondhatjuk, hogy a hitelrendszer forrásszerzési és likviditásmenedzselési oldalról is jól vizsgázott, a körülöttünk zajló válság közepette is állta a sarat.

Pénzügyi stabilitásunk fenntartásához ugyanakkor az is kellett, hogy az ügyfeleink is kiállják a válság megpróbáltatásait. A törlesztésre kötelezettek nagy többségének fizetési fegyelme kiváló. Ráadásul ügyfeleink – élve a korlátok nélküli előtörlesztés lehetőségével – a tanévben esedékes összes törlesztési kötelezettség 183%-át fizették be. A törlesztési oldal stabilitásához az is hozzájárult, hogy a válság miatt emelkedő forrásköltségek és az emiatt megnövekedett kamat a diákhitelek törlesztőrészeire nem hatottak, azokat nem emelték meg. Ez a Diákhitel azon sajátosságából adódik, hogy az egyéni törlesztőrészek kizárólag a személyes jövedelmekhez igazodnak. A Diákhitelnek további védeltséget ad a válság alatt, hogy forint alapon nyújtott hitelforma, vagyis árfolyamváltozás miatti problémák nem jelentkeznek. Ennek ellenére, a válság miatt esetlegesen nehéz anyagi helyzetbe kerülőkre gondolva, a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciájával együttműködve 2009 tavaszán kidolgoztunk egy törlesztéskönnyítésre vonatkozó jogszabály-változtatási javaslatot. Ezt a kormány elfogadta, és a kormányrendelet-módosítás 2009. július 24-én életbe lépett.

A leküzdhető kihívások mellett folyamatosan szembe kell néznünk számos, általunk nem befolyásolható környezeti tényezővel, amelyek kedvezőtlenül hatnak a Diákhitel iránti keresletre. A 2008/2009. tanév idején kibontakozó válság közepette ilyenek voltak a gazdasági problémák, a megemelkedett munkanélküliség, a hitelektől való félelem és az általánosan jellemző pesszimista jövőkép.

A nehézségek ellenére úgy gondoljuk, hogy a hazai hallgatói hitelezés sikeres nyolc évet tudhat maga mögött. Az alapítói célokhoz és elvárásokhoz következetesen tartjuk magunkat, és ennek köszönhetően a Diákhitel betölti társadalmi hivatását, a hitelezési rendszer kiforrottan és pénzügyileg stabilan működik. A 2001-es indulás óta már több mint 271 ezer hallgató egyetemi, főiskolai életét könnyítette meg ez a banki hitelektől lényegesen eltérő, különlegesen kedvező hitelforma.

E kiadványt áttekintve minden olvasó képet alkothat a hallgatói hitelrendszer működéséről, különös tekintettel a mögöttünk álló tanév történéseire és eredményeire.

Budapest, 2009. augusztus

Csillag Tamás
vezérigazgató

I. A diákhitelezés nyolc éve

■ A megtett út

A 2008/2009. tanév már a nyolcadik volt a hazai hallgatói hitelezés történetében. A sok tekintetben úttörőnek számító „magyar modell” az elmúlt nyolc év alatt jól vizsgázott. Büszkén mondhatjuk, hogy teljesítjük az induláskor felvállalt küldetésünket, amelyben azt tűztük magunk elé, hogy hosszú távon a felsőoktatásban részt vevő hallgatók anyagi helyzetének javításában töltsünk be meghatározó, aktív szerepet oly módon, hogy szervezetünk hatékony működésével és kedvező források bevonásával a lehető legalacsonyabb kamatszint mellett folyósítsunk hitelt. Hűek maradtunk az alapítók által kidolgozott alapelvekhez is, amelyek meggyőződésünk szerint a stabil és társadalmilag hasznos működés zálogát jelentik.

A legfontosabb működési alapelvek a következők:

- általános hozzáférhetőség a felsőoktatásban tanulók számára;
- önfenntartó, hosszú távon önfinanszírozó rendszer, amely (az indulási időszakot leszámítva) nem igényel költségvetési forrásokat;
- a pénz- és tőkepiacról minél alacsonyabb költségekkel bevont forrásokból történő hitelezés a költségeket és kockázatokat lefedő, profitelemet nem tartalmazó kamat alkalmazásával;
- minél kisebb (vállalható) törlesztési teher, amely ugyanakkor nem veszélyezteti az önfenntartó rendszer stabilitását;
- célzott, szociális jellegű törlesztési könnyítések alkalmazása az ügyfelek bizonyos (rászoruló) köreiben;
- a futamidő ügyfél által történő befolyásolhatósága a korai, gyorsított visszafizetés korlátok nélküli biztosításával;
- a vállalható törlesztési teher és a hatékony beszedés révén magas szintű törlesztési fegyelem biztosítása, amely a rendszer pénzügyi stabilitásának egyik sarokpontja;
- érdemi hozzájárulás a hallgatói élettel kapcsolatos költségekhez.

A diákhitelrendszer a gazdasági válság ellenére is kifejezetten stabil alapokon áll. Mára jelentős társadalompolitikai súlyú intézménnyé fejlődött, amelyet a Diákhitel Központ egy jól bejáratott, sokszereplős partneri hálózat segítségével működtet. A Diákhitel szervesen beágyazódott a felsőoktatásba, széles hallgatói tömegek továbbtanulásához, illetve mindennapi életéhez nyújt pénzügyi segítséget. A rendszer fejlesztése, minél hatékonyabbá és minél inkább ügyfélbaráttá tétele az indulás óta töretlenül tart. Igyekszünk rugalmasan reagálni ügyfeleink igényeire, illetve a működési környezetünkben jövő kihívásokra. Ezt a hitelnyújtási és visszafizetési feltételeket javító jogszabály-változási kezdeményezéseink, működésmegújító programjaink és fejlesztési lépéseink hosszú sora bizonyítja.

■ Néhány fontos változás a diákhitelezés eddigi történetében

A felvehető hitelösszeg növelése

A hallgatói hitelrendszer 2001. őszi indulásakor 10, 15 és 21 ezer forintos havi hitelösszegek között választhattak a hallgatók. A következő tanévtől már havi 25 ezer forintos összeget is igényelhettek. Azóta többször is megemeltük a maximálisan felvehető havi hitelösszeget, igazodva a hallgatók tanulmányi és megélhetési költségeinek emelkedéséhez. A hitelösszegek emelésénél minden esetben ügyeltünk arra, hogy a diákhitelrendszer pénzügyi stabilitása fennmaradjon, azaz a megnövekedő eladósodási limitekhez bérnövekedéssel és megfelelő fizetési fegyelemmel megalapozott, szintén emelkedő visszafizetési potenciál társuljon. Jelenleg fő szabályként az államilag támogatott képzésben tanulók legfeljebb havi 40 ezer forintot, míg a költségtérítést fizető diákok havi 50 ezer forintot igényelhetnek. Sőt egy 2009. februári jogszabályi változás nyomán bizonyos hátrányos helyzetű hallgatói csoportok ennél is magasabb összeget igényelhetnek. *(A részleteket lásd a III. fejezetben!)*

A bankszektor lebonyolító partnerként bekapcsolódik a diákhitelezésbe

2001-ben és 2002-ben csak a nagyobb postahivatalokban volt lehetőség a hitelfelvétellel kapcsolatos ügyintézésre. A Diákhitel Központtal megkötött együttműködési megállapodások alapján 2003 elején hat, jelentős hálózattal rendelkező bank vált a partnerünkkel ezen a téren. Jelenleg a Magyar Posta Zrt., kilenc kereskedelmi bank és több mint hatvan takarékszövet tartozik ehhez a partneri hálózathoz.

Változás a törlesztési kötelezettség kezdetében

A tanulóikat frissen befejezők előtt rengeteg kihívás tornyosul, amikor életük új pályára áll. Ezt figyelembe véve egy olyan jogszabályi változás lépett hatályba 2006 augusztusától, amely az addigi legfeljebb 1 hónap helyett egy negyedéves plusz türelmi időt ad a friss diplomások számára a törlesztés megkezdéséig. Ettől kezdve a törlesztési kötelezettség kezdete a hallgatói jogviszony megszűnését követő negyedik naptári hónap első napja lett.

Iskolakezdés a költségtérítés halasztott fizetésével

Az évek során számos olyan jelzést kaptunk, hogy a költségtérítéses képzésüket Diákhitelből finanszírozni kívánó hallgatóknak is ki kell fizetniük a teljes képzési díjat a beiratkozáshoz, illetve a tanulmányi félévre való bejelentkezéshez. Így gyakorlatilag meg kellett előlegezniük a felvenni kívánt hallgatói hitelt. 2008 januárjában született meg az a jogszabályi változás, amely lehetővé tette, hogy a költségtérítést Diákhitelből fedezni kívánók egy ún. engedményezési megállapodás megkötésével mentesüljenek a beiratkozáskori fizetési kötelezettség alól, és a Diákhitel folyósításáig fizetési halasztást kapjanak. *(A felsőoktatási intézmény hozzájárul ahhoz, hogy a hallgató rendelkezése alapján a Diákhitel Központ a hitelből fedezendő képzési díjat a későbbiekben utalja át számára.)* A 2008. tavaszi tesztidőszakot követően a 2008/2009. tanév elejétől már „üzemszerűen” elindult ez az engedményezési megoldás.

Törlesztéskönnyítés

A pénzügyi-gazdasági válság közepette sajnálatos módon sok diplomás is nehéz helyzetbe került (pl. munkahely elvesztése, jövedelem csökkenése). Erre reagálva született meg 2009 nyarán az a jogszabályváltozás, amely a legalább a harmadik törlesztési évükben járó ügyfelek számára lehetővé teszi, hogy pénzügyi gondok esetén a havi törlesztőrészletük leszállítását kérjék az előző évi minimálbér 6%-áig. *(A részleteket lásd a III. fejezetben!)*

Környezeti tényezők

A változó körülményekhez és igényekhez igazodó folyamatos fejlődés működésünk és gazdálkodásunk számos területén tetten érhető. Ezt a működésünk első hét tanévét 2008-ban áttekintő Állami Számvevőszék is visszaigazolta tavaly decemberben elkészült jelentésében. Ugyanakkor a dinamikus ügyfélkörbővülés az elmúlt években némileg veszített a lendületéből. Számos olyan, általunk nem befolyásolható külső környezeti tényezővel kell szembenéznünk, amelyek a Diákhitel iránti keresletre negatívan hatnak.

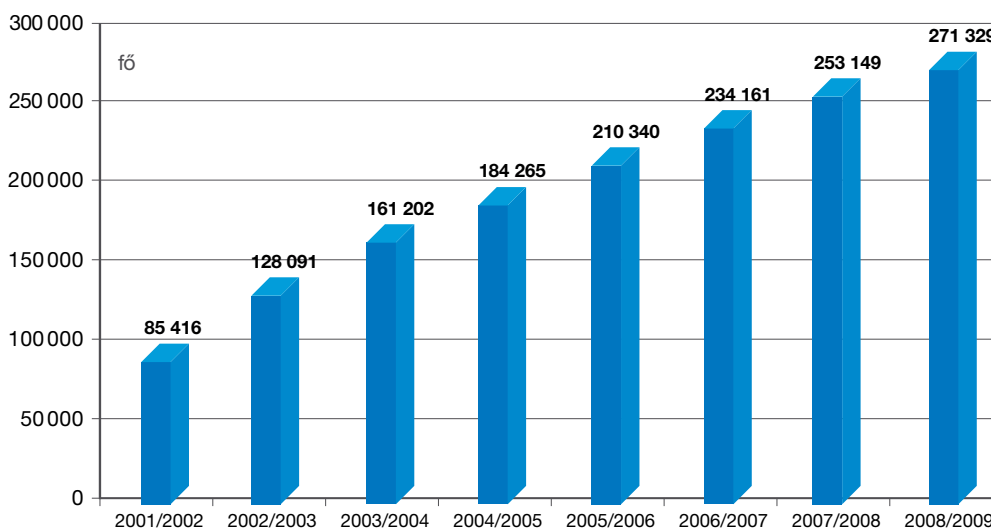
A fontosabb negatív hatótényezők a következők:

- a felsőoktatás iránti kereslet 2004 óta tartó jelentős csökkenése (bár a romló trend szerencsére idén megfordult);
- a kedvezőtlen makrogazdasági helyzet, amelyet tetézi a 2008-ban világszerte kialakult súlyos pénzügyi és gazdasági válság;
- a kedvezőtlen munkaerő-piaci folyamatok és kilátások (pl. növekvő munkanélküliség);
- a tömeges lakossági és vállalati „hitelbedőlések”, amelyek tovább erősítik a magyar lakosság amúgy is erőteljes félelmét a hitelfelvételtől, az eladósodástól;
- a bankokkal és hitelekkel kapcsolatos felfokozott lakossági ellenérzések és bizalmatlanság (sajnos ez átsugárzik a banki hitelektől lényegesen különböző Diákhitelre is);
- a lakosság és ezen belül a fiatalok bizonytalan, illetve negatív jövőképe;
- a pénzügyi kultúra és pénzügyi ismeretek alacsony szintje a lakosság minden rétegében, ami nem teszi lehetővé a távlatos pénzügyi gondolkodást, a hiteltermékek feltételeinek átlátását és a különféle hitellehetőségek közötti racionális és árnyalt különbségtételt;
- túlképzés és/vagy változó színvonalú „tömegképzés” – és az ebből adódó elhelyezkedési gondok – bizonyos diplomás szakmákban, aminek nyomán sokan megkérdőjelezzik a diploma értékét.

Diákhitel-történelem számokban

Éves kiadványainkban hagyományosan áttekintjük, hogyan alakultak a folyósításra és a törlesztésre vonatkozó mutatószámok az egyes tanévekben a 2001. évi indulásunk óta.

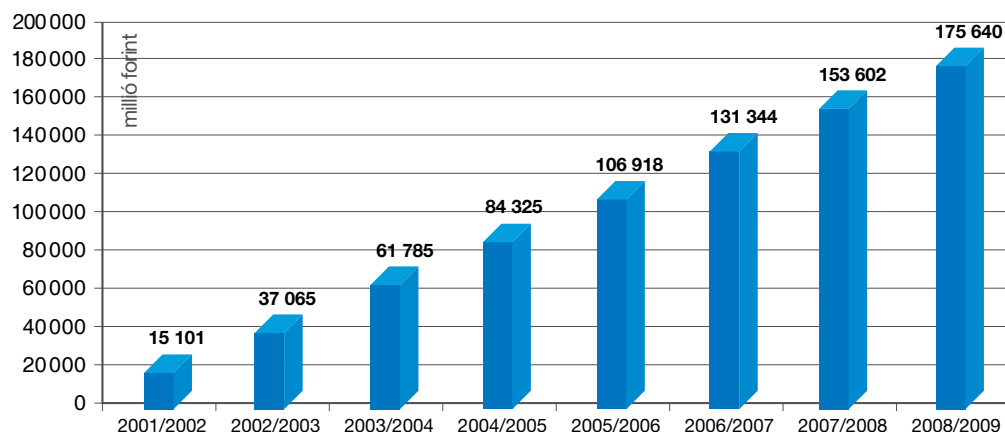
A Diákhitelben részesült hallgatók összesített számának alakulása*

*a diákhitelezés indulásától az adott tanév utolsó napjáig (június 30-ig)

A 2008/2009. tanév végére 271 ezer fő fölé emelkedett az indulásunk óta Diákhitelben részesült hallgatók összesített száma. Ez 7,2%-os növekedést jelent az előző tanévhez képest. A növekedési dinamika enyhén csökkent.

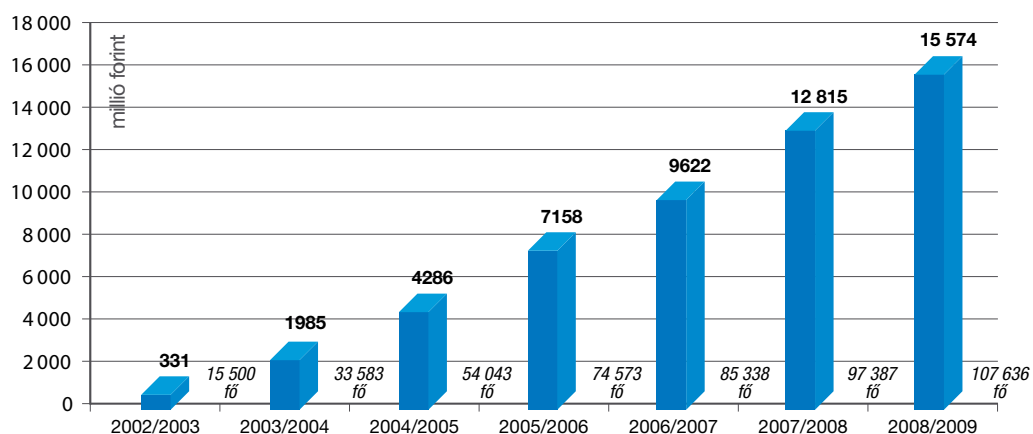
A hallgatók által igénybe vett Diákhitel összesített volumenének alakulása*

*a diákhitelzés indulásától az adott tanév utolsó napjáig (június 30-ig)

A 2008/2009. tanév végére az indulásunk óta folyósított Diákhitel összesített volumene átlépte a 175 milliárd forintot. Csak ebben a tanévben összesen több mint 22 milliárd forint összegű Diákhitelt folyósítottunk, ami közel áll az előző tanévben kihelyezett összeghez (22,3 Mrd Ft). A tanévben 73 407 hallgató részesült Diákhitelben. Ebből 18 172 hallgató volt új hitelfelvevő. A tanévben folyósított Diákhitel egy hitelfelvevőre jutó átlagos összege majdnem pontosan 300 ezer forint volt. Ez jelentős növekedést jelent a korábbi tanévhez képest, és kiemelkedően a legmagasabb érték működésünk 8 éve alatt.

Az egyes tanévekben teljesített hitel-visszafizetés és a törlesztők száma az egyes tanévekben*

*június 30-án

A hallgatói hitelrendszer működésére vonatkozó kormányrendelet a tanulóikat már befejezett ügyfelek számára a törlesztési kötelezettség kezdeteként 2003. január 1-jét határozta meg. Ezt megelőzően senkinek sem kellett törlesztenie. A törlesztésre kötelezett ügyfelek (törlesztők) számával párhuzamosan az összes, az előtörlesztéseket is tartalmazó hitel-visszafizetés is tanévről tanévre nőtt. (A fenti ábra oszlopai melletti számok a törlesztői létszámot mutatják az egyes tanévek végén.) Valamennyi tanévre igaz, hogy az elvárthoz képest jelentős a túlfizetés. A kezdetektől egészen a 2008/2009. tanév végéig összesen mintegy 51,5 milliárd forint befizetés történt, ami a kötelező törlesztésként összesen elvárt összeg 187%-a. Több mint 52 ezer ügyfelünk döntött már úgy, hogy teljes egészében visszafizeti a hiteltartozását.

II. A Diákhitel mint egyedi hitelforma

A diákhitelkezési konstrukciót úgy alkották meg, hogy sem a hitel felvétele, sem annak visszafizetése ne jelentsen komoly gondot az ügyfelek számára. Ennek érdekében a banki hitelekhez képest kiemelkedően kedvező feltételrendszert alakítottak ki.

A legfőbb különbségek a banki hitelekhez képest

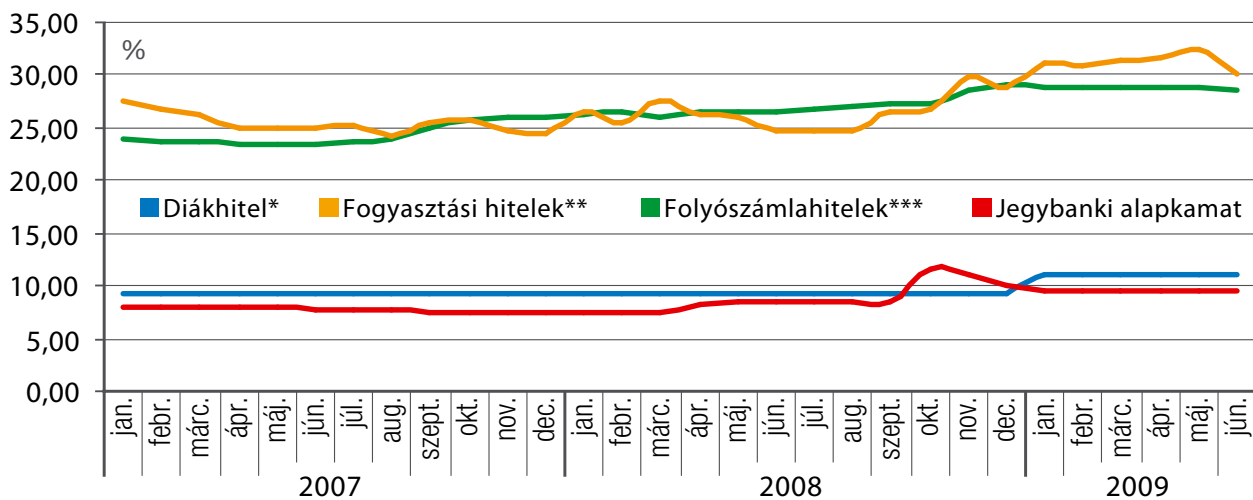
- Nincs hitelbíráló, illetve jövedelemvizsgálat.
- Nem kell kezes vagy más fedezet.
- A 40 év alatti hallgatók alanyi jogon igénybe vehetik.
- Évekig (a tanulmányok alatt) sem kamatot, sem tőketörlesztést nem kell fizetni (de aki akar, az fizethet).
- A törlesztés mértéke a törlesztő ügyfél mindenkorai jövedelmi helyzetéhez igazodik, így a futamidő előre nincs rögzítve.
- Korlátozás és extra költségek nélkül teljesíthető bármilyen előtörlesztés (akár már a tanulmányok alatt is), így az ügyfél szabadon alakíthatja a futamidőt.
- Kifejezetten kedvező a kamat mértéke.
- A vonatkozó jogszabály alapján a hallgatók segítésére létrehozott Diákhitel nyújtásából nem keletkezhet üzleti haszon.
- A hallgatói hitelezés nem „piaci” természetű tevékenység, hanem közfeladat.

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsának állásfoglalása a diákhitelkezésről

„...össztársadalmi méretekben az esélyegyenlőség biztosítása a felsőoktatás igénybevételében, az esélyegyenlőtlenségek kiegyenlítése a felsőfokú képzettséghez kapcsolódó tudás és kultúra megszerzésében egy olyan, a közérdek kategóriájába tartozó feladat és tevékenység, amely hagyományosan, szokásosan és szükségszerűen az állam alapvető feladatai, funkciói sorába tartozik. Mindezt a privát, üzleti alapon működő vállalkozásoktól célként elvárni vagy ennek megvalósítását üzleti tevékenységük részeként előírni, megkövetelni, igényelni nyilván nem alternatíva az állami szerepvállaláshoz képest. Ezért, mint tevékenység, nem minősül a Tptv. értelmében piaci magatartásnak a diákhitelrendszer kialakítása és működtetése sem, mert az állami diákhitel-konstrukció feltételeit alapul véve a Diákhitel Központ által szolgáltatott termék a hatályos magyar versenytörvény szerint nem értelmezhető piaci terméként.”

(Forrás: a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsának 190/2001. VJ számú határozata)

Különböző hiteltípusok kondícióinak alakulása (2007-2009)

*Diákhitel kamata

**Forint alapú fogyasztási hitelek átlagos hitelköltség-mutatója

***Forint alapú lakossági folyószámlahitelek átlagos évesített kamatlába

Forrás: MNB, Diákhitel Központ

III. A 2008/2009. tanév krónikája

■ Mozgalmas hetek a tanév elindulása előtt

A pénzügyi válság okozta likviditáshiány kezelése

A tanév elindulását megelőző hetekben az egyre súlyosabbá váló pénzügyi-gazdasági válság okozta általános likviditáshiány kezelése kiemelt hangsúlyt kapott a Diákhitel Központnál, hiszen a hallgatói hitelek nyújtásához szükséges források a pénz- és tőkepiacról származnak.

Fontosabb lépések

- 2008 júliusában 5 Mrd Ft lehívásával megkezdődött az Európai Beruházási Bank (EIB) által biztosított második, 150 millió eurós hitelkeret felhasználása. A tanév során több lépésben összesen mintegy 17 Mrd Ft-ot hívtunk le.
- 2008 augusztusában sikerült felemelnünk a rendelkezésünkre álló készenléti hitelkeret összegét 15 milliárdról 25 milliárd forintra.
- Ugyanebben a hónapban szerződésmódosítást kezdeményeztünk az EIB-nél, amellyel a hitelkeret rugalmasabb felhasználhatóságát és az egy éven belül lehívható hitelösszeg felemelését kívántuk elérni.
- 2008 augusztusában egy új, 20 milliárd Ft összegű, 5 éves futamidejű hitelszerződést kötöttünk a Magyar Fejlesztési Bank Zrt.-vel (MFB), és a szóban forgó hitelösszeget – a kötvénykibocsátásokból származó forrásszerzés „aluteltjesítése” miatt – a tanév során teljes összegben igénybe is vettük.
Fontos kiemelni, hogy a korábban felvett MFB-hitelek EURIBOR alapú kamatozásukkal kedvezően befolyásolják az átlagos forrásköltségünket.
Az EIB és az MFB által biztosított hitelkeretek lehívásai nyomán a diákhitelzés finanszírozására felvett hosszú lejáratú hitelek állománya 2009. június végén meghaladta a 112 milliárd forintot.

■ 2008. szeptember

Az engedményezés bevezetése

A megelőző szemeszterben lezajlott tesztelést követően „üzemszerűen” elindult az engedményezési konstrukció. A költségtérítéssel képzésüket részben vagy teljes egészében Diákhitelből finanszírozni kívánó hallgatók a beiratkozáskor az intézményükkel egy engedményezési megállapodást kötnek, amelyben egyúttal megbízzák a Diákhitel Központot azzal, hogy az az általuk igényelt hallgatói hitel költségtérítésre szánt részét közvetlenül a felsőoktatási intézmény részére utalja át. Így a költségtérítéssel hallgatók számára lehetővé vált, hogy a hitelből fedezendő képzési díj előzetes befizetése nélkül rögtön a szemeszter kezdetén beiratkozhasanak. Az engedményezés működéséhez az kell, hogy az adott felsőoktatási intézmény az ehhez szükséges ügyviteli feladatokat vállalja, és az erre vonatkozó megállapodási javaslatunkat elfogadja. Eddig 23 intézménnyel sikerült megkötönnünk ezt a megállapodást.

Kötvénykibocsátás

A tetőző likviditási hiány miatt igen csekély új forrást hozó két nyári aukciót követően szeptemberben újabb kötvénykibocsátást hajtottunk végre, amelyet októberben egy újabb aukció követett. Ezzel az eszközzel élve a két hónapban összesen 8,7 milliárd forint új forrást sikerült bevonnunk.

A felvehető hitelösszeg emelkedése

A tanév kezdetétől 10 ezer forintra nőtt a felvehető havi összeg felső határa. A plafon a költségtérítéssel hallgatóknál havi 50, az államilag finanszírozott képzésben tanulók esetében havi 40 ezer forintra emelkedett.

■ 2008. október

A beszéd hatékonyságának javítása

Október folyamán felvettük a kapcsolatot 75 ezer ügyfelünkkel, és felhatalmazást kértünk tőlük ahhoz, hogy esetleges törlesztési késedelmük esetén SMS útján értesíthessük őket. Mintegy 23 ezer fő hozzájárult ehhez. 2009 márciusában újra lebonyolítottunk egy ilyen hozzájárulás-kérő kampányt, és sikerült közel 10 ezer újabb felhatalmazást szereznünk. Az SMS-ben történő értesítés jóval hatékonyabb – és ráadásul sokkal költségtakarékosabb –, mint a levélküldés. A közeljövőben ezt az új értesítési eszközt a gyakorlatilag ingyenes e-mail használatával tervezzük kiegészíteni.

■ 2008. november

Új finanszírozási stratégia elfogadása

A mélyülő pénzügyi válság közepette szükségessé vált a korábbiakban kialakított középtávú finanszírozási stratégia alapvető újragondolása, újfajta célok és új prioritási rendszer meghatározása. (A stratégia megújításának előmunkálatai már 2008 tavaszán elkezdődtek.) A hallgatói hitelrendszer stressztűrő képességének javítását és a forrásszerzés minél nagyobb biztonságát szem előtt tartva hangsúlyosabbá vált a források körének bővítése, a forrásbevonási lehetőségek rugalmasságának növelése és a befektetők számára vonzóbb, rugalmasabb megoldások kidolgozása.

■ 2009. január

Nemzetközi szakmai siker

Az Európai Beruházási Bank 2009 januárjában nagyszabású nemzetközi konferenciát szervezett Luxembourgban a sikeresen működő hallgatói hitelrendszerekről. A rendezvény rangját olyan előadók fémjelzték, mint Philippe Maystadt, az EIB elnöke, Odele Quintin, az Európai Bizottság oktatási és kulturális főigazgatója, Nicholas Barr, a London School of Economics professzora. A magyar hallgatói hitelrendszer számára nagy elismerést jelentett, hogy a konferenciára a Diákhitel Központ is meghívást kapott. A társaság képviselője önálló előadás keretében ismertette a résztvevőkkel a magyar modell sajátosságait. Az előadás sikerét és a magyar hallgatói hitelrendszer iránti érdeklődést jól mutatja, hogy azóta számos országból érkezett hozzánk szakmai kapcsolatépítésre és tapasztalatcserére irányuló megkeresés.

Új készenléti hitel felvétele

A 2008 végén lejáró készenléti hitelt felváltottuk egy új, hasonló jellegű hitelszerződéssel. 2009 elejétől a Magyar Takarékszövetkezeti Bank Zrt. biztosít számunkra egy 7,5 milliárd Ft keretösszegű, egyéves futamidejű készenléti hitelt. Ezt a típusú hiteleszközt a Diákhitel Központ a mindenkori likviditási helyzete függvényében használja ki, illetve a rugalmatlanabb feltételekkel bíró forrásbevonási eszközök lecserélését segítő áthidaló finanszírozási instrumentumként alkalmazza.

Kamatemelkedés

A nemzetközi, illetve a hazai pénz- és tőkepiaci feltételek kifejezetten kedvezőtlen alakulása miatt a hallgatói hitel kamatának legmarkánsabb összetevője, a Diákhitel Központ forrásköltsége jelentősen emelkedett 2008 második félévében.

Komoly eredményként könyvelhetjük el ugyanakkor, hogy a Diákhitel ügyfeleivel kapcsolatos pénzügyi kockázatok fedezetét biztosító kamatelemben, az ún. kockázati prémiumban a nehéz külső körülmények ellenére 2007 júliusától nincsen változás. A pénzügyi-gazdasági válság által előidézett kedvezőtlen makrogazdasági folyamatoknak a kockázati kitettségünkre gyakorolt negatív hatásait ugyanis kompenzálta az ügyfelek magas szintű fizetési fegyelme. Így a kockázati prémium oldaláról nem jelentkezett kamatemelési kényszer.

A kamat harmadik összetevője a működési költségek fedezetét biztosító működési prémium. A kihe-lyezett hitelek jelentős volumene (közel 176 milliárd forint) és a költséghatékony működés megterem-tették annak lehetőségét, hogy alacsony mértékű működési prémium felszámítása mellett is fedezet képződjön a Diákhitel Központ működéssel kapcsolatos kiadásaira. A kamatban érvényesített műkö-dési költségek ebben a tanévben is lehetővé tették, hogy a magyar diákhitelrendszer önfenntartó el-ven működjön. (Büszkén elmondhatjuk, hogy 2005 óta a Diákhitel Központ mindenfajta költségvetési juttatás nélkül látja el feladatát.)

A három kamatelem eredőjeként kialakuló – dominánsan a mindenkori megelőző naptári félév forrás-költségének alakulása által vezérelt – kamat 2009 januárjában a 2006 szeptembere óta változatlan 9,5%-os szintről 11%-ra emelkedett.

■ 2009. február

Plusz segítség hátrányos helyzetű hallgatóknak

A hallgatói hitelrendszer működését szabályozó kormányrendelet úgy módosult, hogy egyes nehéz élethelyzetben élő hallgatói csoportok számára (pl. ha mindkét szülőjük álláskereső, vagy nincsenek szülei) államilag támogatott képzésben havi 50 ezer forint, költségtérítéssel képzésben havi 60 ezer forint legyen a felvehető Diákhitel felső határa.

Helyi képviselői rendszer felállítása

2009. februárban megkezdte munkáját a helyi képviselői csoport. A négy főből álló és az or-szág összes régióját lefedő csapat elsődleges feladata a felsőoktatási intézmények (egyetemi vezetők, tanulmányi osztályok, hallgatói önkormányzatok) és az érettségit adó középiskolák hiteles, naprakész tájékoztatása a hallgatói hitelezés részleteiről és a fejlesztéseink nyomán bekövetkező változásokról, továbbá együttműködési lehetőségek feltárása és az esetlegesen felmerülő problémák gyors kezelése a diákhitelrendszerének még hatékonyabb működé-se érdekében.

■ 2009. április

Kötvénykibocsátás

A Diákhitel Központ által indított, a korábbiaknál jelentősen rugalmasabb 2009. évi kötvény-program keretében áprilisban már egy igen sikeres aukciót bonyolítottunk le, amelyet má-jusban egy újabb eredményes kibocsátás követett. A befektetői hangulat fokozatos javulása nyomán már élénkült a kereslet, és ennek köszönhetően csökkenő költségek voltak tapasztal-hatók. Mindkét aukción több mint kétszeres túljegyzést könyvelhettünk el, és a két hónapban összesen 15 milliárd forint új forrást sikerült bevonnunk. A tanév végén a Diákhitel Központ döntő részben egy éven túli lejáratú kötvényeinek forgalomban lévő állománya névértéken szá-molva közel 75 milliárd forint volt.

■ A tanév lezárása után

Kamatcsökkenés

2009 első félévében a pénz- és tőkepiacok élénkülése, valamint a Diákhitel Központ aktív és átgondolt forrásszerzési tevékenysége nyomán a 2008. őszi állapothoz képest jelentősen csökkentek a hallgatói hitelrendszer forrásköltségei is. Ez a fejlemény – a kockázati prémium és a működési prémium kedvező alakulása mellett – lehetővé tette, hogy 2009. július 1-től a hallgatói hitel kamata 10,5%-ra mérséklődjön.

Könnyítés a nehéz helyzetbe került törlesztők számára

A Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciájának felvetése nyomán 2009 júliusában egy igen fontos változás lépett életbe a Diákhitel visszafizetése területén. Ez a módosítás alapvetően azoknak a legalább harmadik éve törlesztő (a mi meghatározásunk szerint második törlesztési szakaszban lévő) fiatal diplomásoknak kíván segítséget nyújtani, akiknek a válság miatt csökkent a jövedelmük, esetleg elvesztették a munkahelyüket, és emiatt nehézséget okoz számukra a havi törlesztőrészlet megfizetése. A hitel-visszafizetésre ez idáig az az általános szabály vonatkozott, hogy a Diákhitel kötelező törlesztőrészlete a harmadik törlesztési évtől a két évvel korábbi átlagos havi bruttó jövedelemhez igazodik, annak jellemzően 6%-a. (Az első két törlesztési évben a kötelező havi törlesztés mértéke a hivatalos minimálbér jellemzően 6%-a.) Ha ebből a második törlesztési szakaszban lévő körből valakinek például 2007-ben kifejezetten jól fizető állása volt, és most nehéz anyagi helyzetbe került, annak problémát jelenthet 2009-ben a törlesztés teljesítése. Erre nyújthat megoldást, hogy júliustól bárki, aki anyagi krízishelyzetben érzi magát, legfeljebb 2 évre kérheti, hogy csökkentett törlesztést kelljen fizetnie, amelynek összege nem lehet kevesebb, mint az előző évi minimálbér 6%-a (a 2008-as minimálbér 6%-a például 4140 forint). A kérelmet a Diákhitel Központ minden esetben elfogadja. E törlesztéskönnyítés kérelmezésére a vonatkozó kormányrendelet-módosítás szerint 2011. június végéig lesz lehetőség.

Mit várhatunk ettől a módosítástól?

A diákhitelrendszer rugalmasan tud reagálni a második törlesztési szakaszban lévő, azaz a két évvel korábbi jövedelmükhöz igazodóan törlesztő ügyfeleknél a válság kapcsán jelentkező esetleges munkaerő-piaci krízishelyzetekre, pénzügyi gondokra, fizetési nehézségekre. E törlesztéscsökkentés lehetőségével élve a „veszélyeztetett” törlesztői csoport szerződés szerű teljesítése nagy valószínűséggel fenntartható, szerződésüket nem kell felmondani, és semmilyen szankcióval nem kell számolniuk.

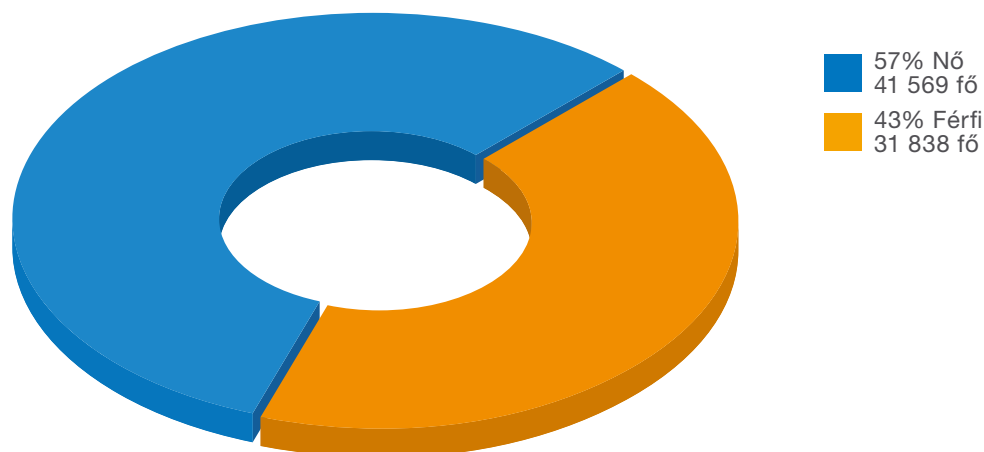
Ez a törlesztési könnyítés erősíti a diákhitelrendszer hosszú távú fenntarthatóságát, és csökkenti az instabilitás kockázatát, hiszen még azok számára is megfizethetővé mérsékli a havi részlet nagyságát, akik a válság hatására anyagi problémákkal küzdenek. Azzal viszont számolniuk kell az ezt választó ügyfeleknek, hogy a lehetőség igénybevétele természetesen növeli hitel-visszafizetésük futamidejét, illetve a mérsékelt törlesztőrészlet akár olyan alacsony is lehet, hogy az még az adott évben esedékes kamatokat sem fedezi. Ez utóbbi esetben a rendszeres havi törlesztés ellenére az év elejéhez képest év végére nőhet az ügyfél tartozása.

Eddigi ügyfélkutatásaink egyértelműen mutatják, hogy aki teheti, az minél előbb megpróbálja letudni Diákhitel-tartozását, élve a korlátlan és díjmentes előtörlesztés lehetőségével. Attól tehát nem kell tartani, hogy az egyébként fizetőképes ügyfelek élni kívánnak ezzel a „mentőövvel”, vállalva hitelük futamidejének meghosszabbodását és – a kamatot sem fedező csökkentett havi törlesztés esetén – tartozásuk összegének esetleges növekedését.

IV. A 2008/2009. tanév számokban

A hitelfelvevőkre vonatkozó adatok

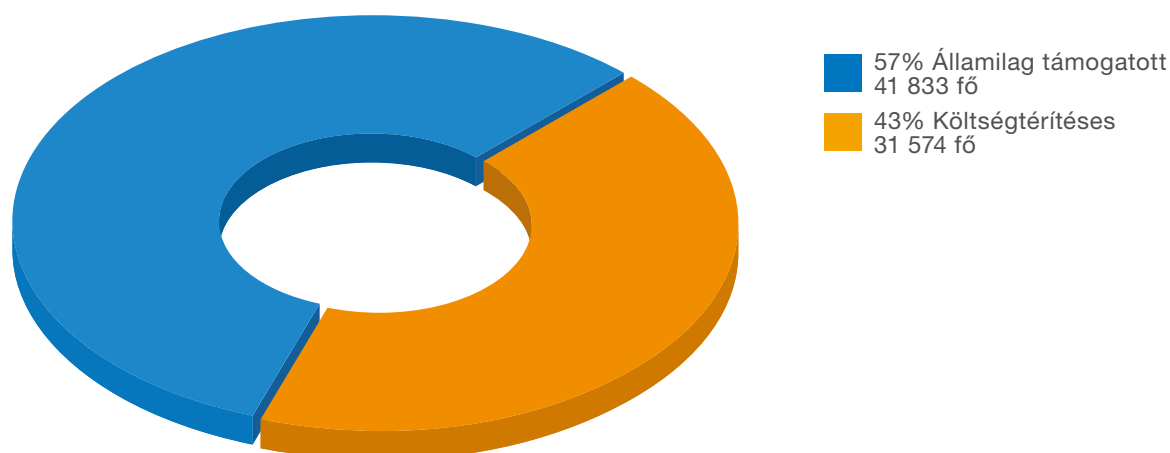
A nők és férfiak aránya a hitelfelvevők között*

* 2009. június 30-án

A 2008/2009. tanév során 73 407 hallgató vett fel Diákhitelt. Mint a fenti ábra mutatja, 57%-uk nő, 43%-uk férfi. Ez az arány gyakorlatilag 5 éve változatlan, és közelítőleg megegyezik azzal az aránnyal, amelyet országos szinten az összes felsőoktatásban tanuló között találunk. (Az Oktatási és Kulturális Minisztériumnak a 2008/2009. tanév nyitó adatait bemutató statisztikája szerint 56,3% volt a nők aránya az összes hallgató körében.)

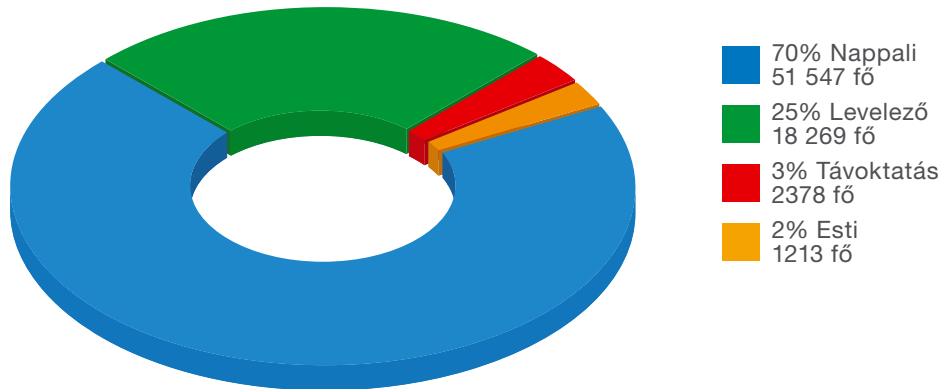
A hitelfelvevők megoszlása a képzés finanszírozásának módja szerint*

* 2009. június 30-án

A tanév folyamán Diákhitelt igénylők 57%-a államilag támogatott, 43%-a költségtérítéses képzésben tanult. Ez az arány megegyezik az előző tanévben regisztrálttal, és azt mutatja, hogy a költségtérítéses hallgatóknak a 2005/2006. tanév után érzékelt fokozatos aránynövekedése a hitelfelvevők körében megállt. Az Oktatási és Kulturális Minisztérium statisztikája szerint a 2008/2009. tanév elején 44,4% volt a költségtérítéses hallgatók aránya a felsőoktatásban. Így elmondható, hogy nagyon csekély mértékű a költségtérítésesek alulreprezentáltsága a Diákhitel-felvevők körében.

A hitelfelvevők megoszlása a képzés formája szerint*

* 2009. június 30-án

A 2008/2009. tanévben Diákhitelben részesültek közül 70% nappali, míg 25% levelező tagozaton tanult. Enyhe (2%-os) növekedést könyvelhetünk el a nappalisok arányát tekintve. A nappali tagozatosok továbbra is túlréprezentáltak, míg a levelező tagozatosok továbbra is alulreprezentáltak a Diákhitelt igénylők között a teljes hallgatói körben elfoglalt arányukhoz képest. A hitelfelvevő hallgatók között az esti (2%), illetve a távoktatásos képzésben (3%) résztvevők aránya változatlanul igen csekély volt. A távoktatásos képzésben tanulóknál szintén érzékelhető, hogy a felsőoktatásban elfoglalt arányukhoz képest alulreprezentáltak a Diákhitelt felvevők között.

Az igényelt havi összegek nagysága

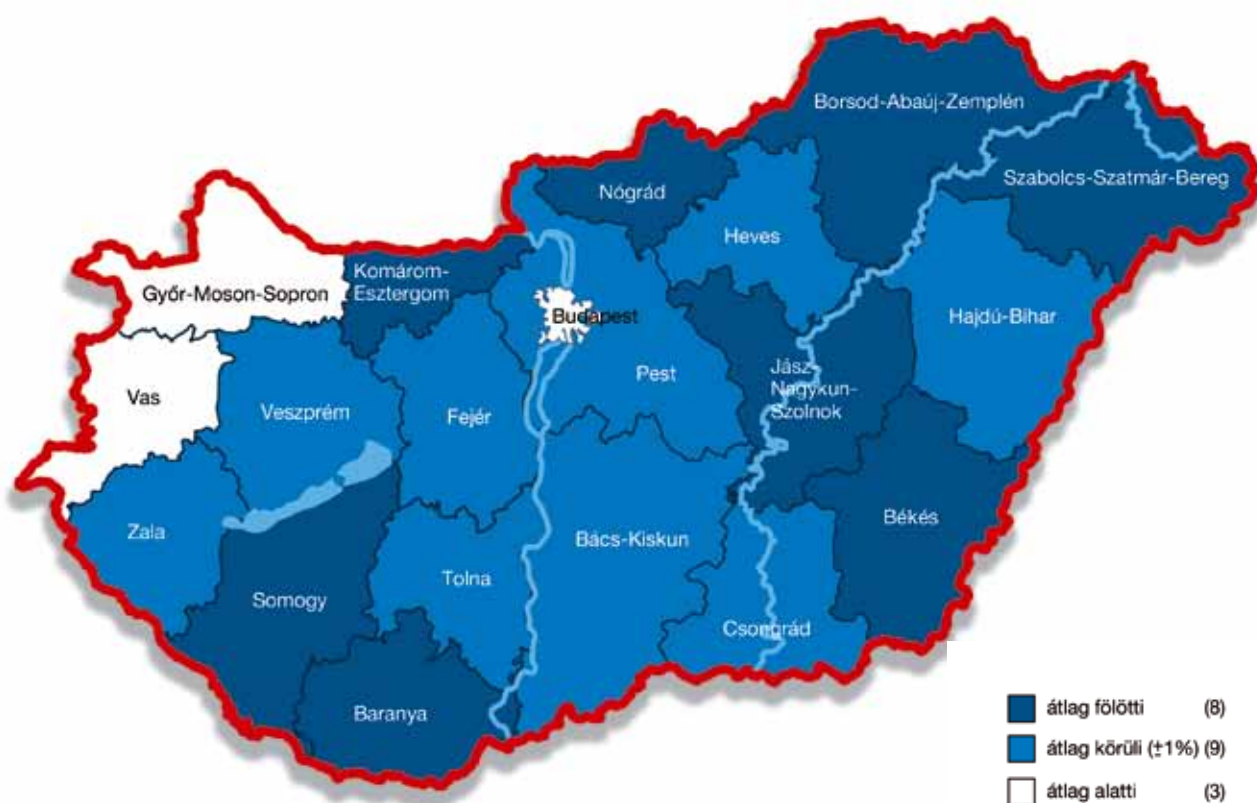
A tanév során Diákhitelt felvevők között a 30 ezer és a 40 ezer forintos havi összeget igénylők szerepeltek kimagasló arányban (34% és 33%). A havi 40 ezer forintot kérők arányának emelkedése nem meglepő, hiszen a 2008. januári kormányrendelet-módosítás alapján 2008 szeptemberétől ezt a megemelt összeget már az államilag támogatott képzésben résztvevők is választhatták, míg a költségtérítéssel hallgatók számára havi 40 ezerről 50 ezer forintra emelkedett az igényelhető Diákhitel felső határa. A havi 50 ezer forintos hitelfelvételi lehetőséggel 9484 fő élt, ami az összes hitelfelvevő 13%-át jelenti. A havi 25 ezer forintot választók arányának jelentős csökkenése tovább folytatódott, az előző tanévi 20%-ról 12%-ra esett vissza. A kisebb havi hitelösszeget (21, 15 és 10 ezer forintot) kérők száma csekély (3700, 1911, illetve 34) volt.

További fontosabb adatok a hitelfelvevőkről

- A szemeszterenkénti egyösszegű hitelfelvételt a tanévben 46 647 hallgató (64%) választotta.
- Az életkort tekintve a legtöbb hitelfelvevő 23, 22, illetve 24 éves (15%, 14%, 13%).
- Az új hitelfelvevők között továbbra is domináns (68%) az elsősök aránya.
- A hiteligenylők közel 19%-a budapesti állandó lakóhellyel rendelkezik.
- A Diákhitelt igénybe vevők mintegy 38%-a Budapesten tanul.
- Diákhitelések a Pécsi Tudományegyetemen, a Szegedi Tudományegyetemen, illetve a Debreceni Egyetemen vannak a legnagyobb számban (6438, 5876, 5777 fő).

A hitelfelvételi hajlandóság területi alakulása

A hallgatók hitelfelvételi hajlandóságát az egyes megyékben és Budapesten úgy vizsgáltuk, hogy megnéztük, az ott lakó (azaz ott állandó lakóhellyel rendelkező), hallgatói hitelre jogosult diákok mekkora hányada vette igénybe ezt a hitellehetőséget a 2008/2009. tanévben.

Országos szinten a hitelfelvételi arány 20% volt. A hitelfelvételi hajlandóság Baranya, Békés és Jász-Nagykun-Szolnok megyében volt a legnagyobb, egyöntetűen 24%-os arányszámmal. A legalacsonyabb hitelfelvételi arányokkal Győr-Moson-Sopron megyében (14%), Vas megyében (18%) és Budapesten (18%) találkoztunk. A 2008/2009. tanévben jóval alacsonyabb volt a megyék közötti szóródás a hitelfelvételi hajlandóság tekintetében. Ezt az is jól mutatja, hogy 9 olyan megye volt, ahol átlag körüli (az átlagtól maximum $\pm 1\%$ -os eltérést mutató) volt a hitelfelvevők aránya.

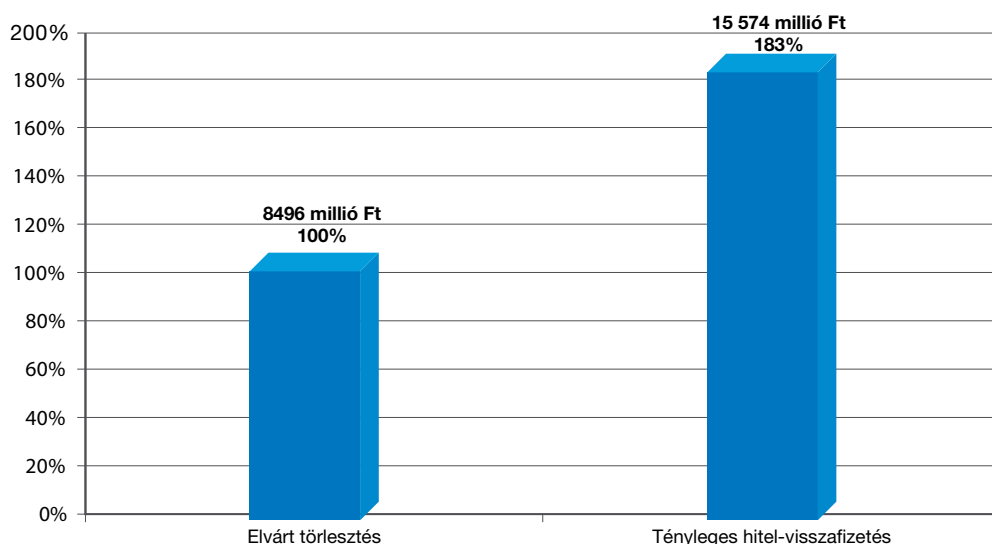
A törlesztőkre vonatkozó adatok

Fizetési fegyelem

A 2008/2009. tanév végén 107 636 törlesztésre kötelezett ügyfelet tartottunk számon. Nagy többségük fizetési fegyelme kiválónak mondható, nincsen semmilyen hátralékuk. A tanév egészében vagy annak csak egy részében törlesztésre kötelezett ügyfelek összlétszámához képest mintegy 2,8% körül volt azok aránya, akiknek összes hátraléka a tanévben elérte azt a kritikus határt, amelynél a hitelszerződést jogszabály szerint fel kell mondanunk, és a beszedés további intézését át kell adnunk az APEH-nek.

További beszédes mutatószám a fizetési fegyelmet illetően, hogy a tanév végén a hátralékosok lejárt esedékességű tartozása (mintegy 560 millió forint) a törlesztésre kötelezettek összes fennálló hitelállományának (95 368 millió forint) mindössze 0,59%-át tette ki.

Az elvárt törlesztés és a tényleges hitel-visszafizetés

A 2008/2009. tanév folyamán összesen mintegy 8,5 milliárd forint volt a törlesztésre kötelezetteknek a hitelszerződésekből adódó fizetési kötelezettsége (vagyis az elvárt törlesztés). Ezzel szemben az előtörlesztésekkel együtt összesen közel 15,6 milliárd forintot fizettek vissza ügyfeink, köztük sok ezer olyan ügyfél, akinek törlesztési kötelezettsége még el sem kezdődött. Ez az összeg a tanévre elvárt összes törlesztés 183%-a. (Fontos kiemelni, hogy az elmúlt hat tanévben mindig 80% felett volt a túlfizetés aránya a fizetési kötelezettséghez viszonyítva.) A 83%-os túlfizetéshez az a mintegy 12 ezer ügyfél is hozzájárult, aki ebben a tanévben úgy döntött, hogy teljes egészében visszafizeti hiteltartozását.

Ezek az adatok jól mutatják, hogy ügyfeink általános fizetőképessége jelentősen meghaladja tényleges kötelezettségeiket. Nyolc év tapasztalata alapján megállapíthatjuk, hogy az egyéni jövedelmekhez igazodóan, azokhoz képest alacsony szinten megállapított havi törlesztőrészek mellett sokaknak marad plusz forrásuk kisebb-nagyobb összegű előtörlesztések teljesítésére, sőt akár teljes tartozásuk egyösszegű rendezésére is.

V. A hallgatói hitelrendszer szereplői

A magyar állam, kormány

A hitelezéshez igénybe vett források visszafizetését az állam garantálja.
A hallgatói kölcsön legmagasabb havi összegét a kormány rendeletben állapítja meg.

Nemzeti Vagyongazdálkodási Tanács

A Diákhitel Központ Zrt. feletti tulajdonosi jogokat a Nemzeti Vagyongazdálkodási Tanács gyakorolja a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. útján.

Államadósság Kezelő Központ

Az Államadósság Kezelő Központ közreműködik a hallgatói hitelrendszer finanszírozásához szükséges források beszerzésében a pénz- és tőkepiacokon.

Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal (APEH)

A harmadik törlesztési évtől az egyes ügyfelek havi törlesztőrészleteit a két évvel korábbi éves jövedelem alapján kell megállapítani. Ezeket a jövedelemadatokat az APEH biztosítja. Szerződésfelmondás esetén (pl. tartós és számottevő törlesztési késedelem miatt) a teljes hiteltartozás egy összegben esedékessé válik. Ha az ügyfél a hiteltartozást a felmondást követő 8 napon belül nem rendezi, a Diákhitel Központ megkeresi az APEH-et a tartozás behajtása érdekében. Behajtáskor az adóhatóság az adók módjára behajtandó köztartozások beszedésénél alkalmazott eljárást követi. Az adóhatóság a végrehajtásba az adózás rendjéről szóló törvénynek megfelelően önálló bírósági végrehajtót is bevonhat.

Magyar Államkincstár

A Magyar Államkincstár bírálja el a Diákhitel Központ ügyfeleinek célzott kamattámogatás iránti kérelmeit. Ezenfelül a Diákhitel Központ a Magyar Államkincstárnál vezeti számláit.

Szociális és Munkaügyi Minisztérium

A terhességi-gyermekágyi segélyre, gyermekgondozási díjra, gyermekgondozási segélyre jogosult ügyfelek tőketartozása után fizetendő célzott kamattámogatás összegét a minisztérium saját költségvetéséből biztosítja.

A hitelezés lebonyolításában közreműködő partnerek – bankok, takarékszövetkezetek, Magyar Posta

A Diákhitel Központ az igényelt hallgatói hitelt az ügyfelek által megadott bármely, Magyarországon bejegyzett hitelintézetnél vezetett forintszámlára átutalja.

Számos bankkal és takarékszövetkezettel jött már létre együttműködési megállapodás annak érdekében, hogy ezek a hitelintézetek működjenek közre a Diákhitellel kapcsolatos ügyintézésben (pl. hiteligénylések befogadása és továbbítása a Diákhitel Központnak), illetve nyújtsanak kedvezményeket azon ügyfeleiknek, akik hallgatói hitelüket a náluk vezetett bankszámlára utaltatják. A Magyar Posta nagyobb egységeinél már 2001 óta folyik Diákhitel-ügyintézés.

Felsőoktatási intézmények

A felsőoktatási intézmények fontos szerepet töltenek be a diákhitelrendszerben. A hallgatók – egyéb jogszabályi feltételek teljesülése mellett – akkor juthatnak hozzá az általuk igényelt Diákhitelhez, ha a felsőoktatási intézmények tanulmányi osztályai igazolják, hogy az adott szemeszterre beiratkoztak.

Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája (HÖÖK)

A felsőoktatási intézmények hallgatóinak országos érdekképviselői szervezete a Diákhitel Központ fontos partnere a hallgatókkal való kommunikációban, a hallgatói igények és vélemények közvetítésében.

Elsődleges kötvényforgalmazók

A Diákhitel Központ forrásbevonási célból kötvényeket bocsát ki, melyek értékesítése aukciós eljárás keretében történik. A befektetők aukciós ajánlataikat a Diákhitel Központtal szerződést kötött elsődleges forgalmazók (bankok, befektetési szolgáltatók) valamelyikénél tehetik meg.

A diákhitelvezést finanszírozók

A Diákhitel Központ által kibocsátott kötvényeket gazdálkodó szervezetek és magánszemélyek egyaránt megvásárolhatják. Ezenkívül jelentős bankok hiteleket is nyújtanak a diákhitelvezési tevékenység finanszírozására.

Budapesti Értéktőzsde (BÉT)

A Diákhitel Központ kötvényeinek másodlagos forgalma részben a BÉT-en keresztül zajlik.

Oktatási Hivatal

A Diákhitel Központ a külföldön tanuló hiteligénylők esetében a külföldi felsőoktatási intézmény jogállásával, valamint a hallgató által folytatott képzés elfogadhatóságával kapcsolatban állásfoglalás céljából megkeresi az Oktatási Hivatalt.

A Statisztikai CD tartalma

Országos statisztikai adatok

- Országos statisztikai adatok a Diákhitelben részesülő ügyfelekről
- Országos statisztikai adatok a törlesztésre kötelezett ügyfelekről

Megyei bontású statisztikai adatok

- Megyei bontású statisztikai adatok a Diákhitelben részesülő ügyfelekről
- Megyei bontású statisztikai adatok a törlesztésre kötelezett ügyfelekről

Részletes statisztikai adatok az egyes megyékben, illetve Budapesten lakó diákhitelügyfelekről

Intézményi statisztikai adatok

- Intézményi statisztikai adatok a Diákhitelben részesülő ügyfelekről
- Statisztikai adatok az egyes intézményekben tanult, törlesztésre kötelezett ügyfelekről

DIÁKHITEL KÖZPONT ZRT.

1027 Budapest, Csalogány u. 9-11. ■ Levélcím: 1245 Budapest, Pf. 1003

Telefon: 06 1 224 9600, 06 40 24 00 24 ■ Fax: 06 1 224 9670

www.diakhitel.hu ■ info@diakhitel.hu